

Ekstern fagfelle/programsensorrappport, 2019

For studieprogrammene:

- TV-produksjon, bachelor, 3 år
- Manusutvikling for seriar, master, 2 år

Bakgrunn:

Denne programsensorrappporten baserer seg på besøk på studiestedet, 11.-12. november 2019, med møte med representanter fra faglig stab, og fem studentkull (BA 1-3, MA 1-2). I tillegg benyttes studieprogrammenes beskrivelse, slik de er presentert på UiBs web.

BA 1&2 stilte til samtale utenom regulær undervisning. BA 3 hadde veiledning i forbindelse med produksjonsforberedelse, og programsensor fikk observere veiledning av to grupper. I etterkant av veiledning stilte den ene gruppen til samtale. MA 1&2 hadde en felles heldagssesjon med pitching, og programsensor fikk observere sesjonen som fant sted siste halvdel av dagen. Etter endt undervisning ble studentene værende i klasserommet for samtale med programsensor.

Studieprogrammet Bachelor i TV-produksjon:

Bachelorprogrammet i TV-produksjon tok opp sitt første kull med studenter i 2017, og 2019 er det første året der alle tre kullene følger samme studieprogram. Dagens studieprogram er en omfattende revisjon av tidligere Bachelor i film- og tv-produksjon, blant annet som følge av etableringen av Media City Bergen.

I og med at det så langt ikke er et kull som har fullført studieløpet er det for tidlig til å si noe om hvordan studieprogrammet fungerer som helhet. Inntrykket fra intervjuene er også at stemningen blant studentene varierer fra kull til kull. I fjor uttrykte 2-årsstudentene (2017-kullet) en viss frustrasjon over å være prøvekaniner. Denne opplevelsen er langt mindre fremtredende i år.

3 BA

2017-kullet befinner seg i høst på 5 semester, BA. Dette semestret har de både praksisutplassering og produksjon, i tillegg til at de velger (i noen tilfeller blir de tildelt) sin spesialisering. Studentene uttrykker at det er nå, i 5 semester, at studiet virkelig skrur seg til og kommer på plass. De skulle ønske at alle semestrene var som dette. Særlig går det på mer effektiv tidsbruk i undervisningen, et høyere trykk på produksjon.

Praksisutplasseringen ligger midt i semestret, det vil si etter forarbeidet til produksjonen, men før selve opptaksfasen. Selve praksisperioden var studentene

godt fornøyd med, men de skulle ønske at de hadde hatt spesialiseringen tidligere, slik at de hadde enda større kunnskap de kunne ta med seg inn i arbeidsoppgavene i praksis. På selve praksisarbeidsplassen følte de seg godt ivaretatt, men de fikk en forståelse av at andre praksisstudenter fra andre studier hadde en større kompetanse.

I samtale med fagansvarlig kommer det frem at det er nedlagt et betydelig arbeid i å finne relevante praksisplasser i regionen, og å matche riktig student med riktig praksisplass. Prosessen ble gjennomført blant annet ved at praksisarbeidsstedet hadde lyst ut stillinger rettet mot kullet, som studentene søkte på, med etterfølgende intervju. På den måten fikk studentene erfaring i både arbeidssøking og hvordan ansettelsesprosesser arter seg.

Studentenes erfaring er at plasseringen av praksis midt mellom forarbeid og produksjon føles unaturlig. Studentene mister momentum, ved at de plutselig står opp i noe helt annet. Studentene mener de har blitt godt forberedt til selve produksjonen, og har klart for seg for hva dette innebærer.

De er også godt fornøyd med sine spesialiseringer, selv om ikke alle fikk sitt førstevalg. Og de føler de har fått fin opplæring i fagfunksjonene. Studentene er likevel av den oppfatning at det hadde vært gunstig å komme i gang med spesialisering tidligere, eksempelvis i 4 semester. En alternativ variant frem mot valg av spesialisering, som studentene nevnte, kan være at fagfunksjoner jobbet mer sammen i klynger (produsent, regi, manus – klipp, foto, lyd). Studentene føler seg ikke ferdig utdannet, og tror heller ikke de vil være det etter endt studieløp, noe opplevelsen fra utplassering var med på å forsterke.

Når det gjelder spesialisering har fagansvarlig gjort endringer fra det tidligere bachelorprogrammet, ved at produsentrollen har blitt løftet frem som en likeverdig posisjon. Tidligere var produsentrollen forbundet med et negativt valg, det vil si, det man valgte fordi alle andre alternativ var mindre aktuelle. Nå har produsenten fått tydelige ansvarsområder, og fungerer mer som en reell produksjonsleder.

Når studentene ser tilbake på tidligere semestre, ønsker de seg mer opplæring i flerkameraproduksjoner. Da de kom til praksis følte de som deltok i liveproduksjon at de hadde ganske mangelfull kunnskap. Studentene etterlyser mer effektiv tidsbruk i studio, slik at man kunne bli kjent med noen flere oppgaver. I det hele tatt føler studentene at den delen av tv-produksjon som er mer spesifikk for tv er det for lite av i studieforløpet. Oppfattelsen er at studieforløpet primært er orientert mot filmproduksjon, og navnet på studiet med det virker noe misvisende.

2 BA

Studentene har hatt undervisning i studio tidligere i semestret. Noen av erfaringene sammenfallende med det tidligere kull har fortalt. De ønsker seg at man kommer

tidligere i gang med øving i studio, slik at man i enda større grad blir fortrolig med utstyr. Modulen er såpass kort at det er begrenset med innføring utover den fagfunksjonen man er tildelt. I anledning at man skal produsere et live-program kunne det vært hensiktsmessig med noe mer innføring i formater (gameshow/talkshow osv), og hva som er grunnpilarene i disse.

Studentene har også lever produksjoner til Bergen Internasjonale Film Festival (BIFF). I motsetning til tidligere år virker opplegget å ha truffet veldig bra, slik studentene opplever det. Opplegget med produksjon av dagens video ble oppfattet som veldig proft, og produsenten fra BIFF får ros for sin oppfølging.

For noen ble det travle og lange dager, både på godt og vondt. De som sto på gjennom hele produksjonsperioden fikk stort læringsutbytte. Men det var en utfordring at enkelte studenter hadde deltidsjobb eller andre planer, og derfor ikke stilte på alle oppgavene. Da måtte andre steppe inn. I det hele tatt er det en utfordring ved studiet at man i grupper er avhengig av at folk stiller – noe ikke alle gjør. Det gjør opplegget ganske sårbart.

Når det gjelder opplæring i fagfunksjoner har man en følelse av at man får en rekke drypp relatert til disse. Det etterlater en følelse av at det er vanskelig å bli ordentlig god – man blir en potet. Samtidig er man klar over at det er en forventning ute i bransjen at man skal kunne utføre flere funksjoner i forbindelse med en produksjon.

I undervisningen møter de relativt lite teori og analyse, noe de opplever som et savn, blant annet for fortelle-teori og dramaturgi. I løpet av diskusjonen kom det frem at de var tilfreds med undervisningen i filmhistorie første året. De savner en bok å støtte seg på, især i forbindelse med eksamen, der de i liten grad vet hva de vurderes etter. Dette sammenfaller med 3 BA-studentenes erfaringer. Ifølge studentene er det så å si ingen teori på studiet, utover enkelte forelesninger. Det som eventuelt leses av pensum gjøres som egenlesing, og ikke som del av undervisningsopplegg. Dette strider med beskrivelsen av studieprogrammet, der det står: «Studiet er akademisk forankra med ein teoretisk del der du lærer å analysere og vurdere ulike typar produksjonar. Du lærer om sjanstrar, filmatiske verkemiddel, fortellingskonvensjonar og film- og TV-historie.»

Nå skal det sies at studentene i liten grad ser ut til å huske særlig detaljert den undervisningen de har hatt foregående semester. I samtalen kom det i alle fall frem en del motstridende påstander om hva de hadde vært gjennom. Erfaringene fra liknende studieprogram ved andre studiesteder tyder også på at studentene i liten grad er innstilt på å lese teori. Men når beskrivelsen av studieprogrammet så tydelig signaliserer at teoretisk og analytisk kompetanse utgjør en viktig del av utdannelsen bør dette synliggjøres bedre i undervisningen. Alternativt bør studieprogrambeskrivelsen revideres slik at den reflekterer dagens praksis.

1 BA

Ved rundspørring var det et overveldende flertall som hadde kommet over studiet gjennom samordnet opptak eller fordi venner og bekjente i regionen hadde gjort dem oppmerksom på det. Ingen kunne si at de hadde sett omtale i sosiale medier eller en annonse eller annen form for medieoppslag.

Dette første semestret kombineres med ex.phil og ex.fac. Erfaringene med opplæringsdelen var jevnt over god. De får god støtte, og det er nok kontinuitet til at de ikke må lære seg alt på nytt. Til en viss grad er det slik allerede at enkelte kan ta på seg bestemte funksjoner, som foto, ved at man viser spesiell interesse, eller fordi gruppen antar at det gir best resultat.

Studentenes forventning til studiet er å lære så mye som mulig, og at kunnskapen også er relevant når de er ferdig, slik at de står godt rustet når de skal finne jobb. De færreste hadde noen drømmejobb i sikte. Men flere kunne godt tenke seg at man også lærte å stå foran kamera.

Studieprogrammet Master i manusutvikling for serier:

Studieprogrammet tok opp sitt første kull med studenter i 2017, og sitt andre i 2018, og det tredje i 2019. Så langt har studiet uteksaminert ett kull. I 2017 ble seks studenter tatt opp, i 2018 ni studenter, og også i 2019 var det ni studenter. Søkertallene ble oppgitt til å være ca 20-25 søkere, hvilket betyr at det er i underkant av tre søker per studieplass. For et såpass ressurskrevende studium som dette bør forholdstallet mellom antall søkere og studieplasser minimum være 3:1. Forhåpentligvis vil studiet oppleve økte søkertall i fremtiden, som følge av anbefalinger gjennom uteksaminerte kandidater, og deres nettverk i bransjen.

Det jobbes mye med å etablere studentgrupper på tvers, der de leser hverandres manus. Faglærer er ikke til stede i disse seansene. Faglærer uttrykker ønske om at studentene også skal bli en ressurs for hverandre, også etter endt studietid.

I likhet med tidligere år har masterstudiet hatt generøst med gjester: Lars Gudmestad, Thomas Seberg Torjussen, Johan Fasting og Vilje Hagen, i tillegg kommer Sara Johnsen og Odd Magnus Williamson – der forfatterne går gjennom manus av en episode (eller flere) sammen med studentene. Manusene – og enkelte andre manus – har også vært gjenstand for lesesirkler med både første- og andre-års-studenter. Besøkene, og det forfatterne snakker om, følger ikke nødvendigvis den øvrige progresjonen i studieløpet. Første-års-studentene får en dag eksklusivt som handler om skriveprosess. Denne type besøk gir studentene verdifull innsikt i arbeidsformer og arbeidsvilkår i en profesjonell bransje. Men samtidig strever mange av studentene med å uttrykke hva den pedagogiske innsikten de sitter igjen med er. Dette tyder på at motiveringen for bransjebesøkene kan gjøres enda tydeligere. Det

kan også være et tegn på at studentene har et nokså begrenset vokabular for refleksjon over egen skrivevirksomhet.

Første-års-studenter utvikler manus som 3 BA-kullet skal produsere som sin eksamensproduksjon. Det er første gang BA og MA er synkronisert slik at dette lar seg gjennomføre. I og med at det i år er ni manusstudenter og fire produksjonsgrupper på BA innebærer dette nødvendigvis at noen blir valgt bort. Da dette ble tatt opp som en mulig konflikt, viste det seg at dette var noe 1 MA var blitt klar over for kun kort tid siden. Mange av 1 MA anså at 3 BA kom til å få vanskeligheter med å produsere manusene deres. Hadde de visst at manuset skulle produseres, ville de kanskje skrevet mer produserbart. På den annen side syns de det har vært helt fint at dette ikke har vært et fokus, slik at de først og fremst har kunnet konsentrere seg om å skrive manus.

Blant elementer de etterlyste i studiet var mer workshop relatert til research, både innsamling, men ikke minst også i det å omforme faktakunnskap til dramatisk materiale. I løpet at studiet kunne studentene godt tenke seg å gjøre en oppgave rettet mot dokumentar. Av andre oppgaver var studentene interessert i å jobbe med andres uferdige manus, som å gi tilbakemeldinger, og å rydde/revidere et manus. Blant begge kullene var det generelt et ønske om enda flere skriveøvelser, gjerne korte og målrettete, og gjerne for å bryte opp lengre prosjektperioder der de skriver på større ting. De opplever at det er mye selvstendig arbeid på studiet. For 2 MA-studentene sin del uttrykker det at de har fått tilstrekkelig med mengdetrening i skriving til å gå løs på masteroppgaven.

Det er noe utfordrende med utplassering i 3 semester, grunnet produksjonssyklusen i regionen. Faglærer har knyttet tre studenter til sitt eget selskap, og gitt dem oppgaver knyttet til et prosjekt. Det kan virke som om forberedelsene til utplasseringen ikke er tilstrekkelig planlagt for studentenes del. Det virker som om studentene bærer det meste av ansvaret selv for å skaffe praksisplass, og de kommer i gang for sent.

I løpet av studietiden har andre-års-studenter pitchet for produsenter én gang, i form av et panel. Men da opplevde de at de fikk lite med tilbakemelding. Studentene er opptatt av at de skal klare å skaffe seg nettverk, og ønsker seg blant annet en anledning til å møte produsenter i løpet av studiet. Som forberedelse til et karriereløp etter studiet vil det være hensiktsmessig å introdusere studentene for produsenter. Hvis dette gjøres allerede i løpet av førsteåret, kan det også potensielt lede til økt mulighet for praksisplass.

I likhet med tidligere år fremstår forholdet mellom teori og praksis som nokså uavklart. Studieprogrambeskrivelsen fremhever at kombinasjonen av akademisk kompetanse og teoretisk kompetanse er unikt for studiet. I bransjen er det et behov for at film- og serieskapere har innsikt nok i teori og analyse til at de kan uttrykke seg

presist om egen og andres tekster. Dette er spesielt relevant i sammenhenger med kollektive skriveprosjekt, som skriverom for serier.

Oppsummerende kommentarer

Besøket i november etterlater seg et inntrykk av at både BA tv-produksjon og MA i manusutvikling for serier er godt drevne studieprogram med sterkt engasjerte faglige medarbeidere. Både BA og MA har fagansvarlige som strekker seg særdeles langt for å tilrettelegge for studentkontakt med bransjen i forbindelse med utplassering, og i undervisningssammenheng viser de sterk personlig interesse i studentenes egne prosjekt. Men det er heller ikke til å underslå at fagmiljøet er presset for ressurser, og fort blir avhengig av nøkkelpersoner. At studieprogram er såpass avhengig av enkeltpersoner kan være grunn for bekymring. Samlet sett virket studentene mer tilfreds enn tidligere år, selv om de naturlig nok også har enkelte kritiske merknader.

Programsessor ønsker å trekke frem følgende merknader:

- For BA TV-produksjon bør tradisjonelle tv-konsepter løftes frem i større grad. Studentene oppfatter utdannelsen som primært rettet mot fiksjon.
- For MA Manusutvikling for serier bør dokumentariske formater og uttrykk inngå i større grad, skal studentene ha en bred nok kompetanse til å være relevante for bransjen etter endt studietid.
- For både BA og MA anbefales det at forholdet til teori og analyse avklares. Slik det er nå er det et sprik mellom studieplan og undervisningsinnhold.

Oslo 19 desember 2019

Audun Engelstad